Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Europos Žemės stebėjimo programos (GMES) ir jos pradinių praktinių veiksmų (2011–2013 m.)

COM(2009) 223 galutinis – 2009/0070(COD)

(2010/C 339/04)

Pranešėjas **Joost VAN IERSEL**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 157 straipsnio 3 dalimi, 2009 m. birželio 30 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl Europos Žemės stebėjimo programos (GMES) ir jos pradinių praktinių veiksmų (2011–2013 m.)

COM(2009) 223 galutinis – 2009/0070(COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. sausio 5 d. priėmė savo nuomonę..

459-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. sausio 20–21 d. (sausio 20 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 184 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina Reglamentą dėl Europos Žemės stebėjimo programos (GMES) ir jos pradinių praktinių veiksmų, nes tai strateginis žingsnis rengiant naują sistemą, kuria remiantis bus kuriama brandi Europos kosmoso politika.

1.2 EESRK mano, kad šiomis aplinkybėmis būtų labai naudinga įgyvendinti esamą ES politiką ir kurti naują, intensyviau teikti pažangias ir specialiai Europai ir kitoms šalims parengtas paslaugas ir stiprinti ES poziciją tarptautinėse derybose.

1.3 Visuomenei ir piliečiams teikiama nauda tolydžio didės, nes kosmoso paslaugos apima platų itin aktualių klausimų spektrą: klimato kaitą, ekstremalias situacijas, su aplinka ir sveikata susijusius klausimus, pavyzdžiui, vandens ir oro kokybę (užterštumą), žemės ūkį ir miškininkystę, gamtos išteklių išeikvojimą, teritorinio planavimo klausimus bei visuomenės saugumo temas ir gynybos klausimus.

1.4 Būtina užtikrinti aukštą kosmoso ir *in situ* komponentų kokybę, bei jų interaktyviąsias funkcijas ir. Kosmine įranga teikiamos paslaugos gerokai papildys žemėje ir jūroje esančia įranga teikiamas paslaugas [1].

1.5 Europos agentūros ir valstybių narių viešosios tarnybos yra pagrindinės kosmoso paslaugų tikslinės grupės. Jos bus naudingos ir privačiajam sektoriui. Vystantis rinkai viešajam ir privačiam sektoriui naudingų paslaugų asortimentas didės. Ypatingo dėmesio ir finansavimo reikia pasroviniam paslaugų sektoriui, kurio svarbiausias elementas yra mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ).

1.6 Ypatingas vaidmuo tenka valdymui. Tarp svarbiausių elementų yra šie:

— koordinavimas ir nuoseklumas – turi būti pripažinta, kad „kosmosas“ – kompleksinė ES tema, o visi Europos Komisijos generaliniai direktoratai ir Europos agentūros, atsakingi už su kosmosu susijusią politiką ir veiklą, turi visiškai šiam reikalui atsiduoti,

— Komisijos ir valstybių narių viešųjų subjektų veiklos koordinavimas,

— Komisijos kaupiamos praktinės žinios, kaip valdyti į naudotojų poreikius orientuotą sektorių,

— pakankamos pagrindinės sąlygos privačioms investicijoms skatinti.

1.7 Visapusiški, patikimi ir tęstiniai duomenys gali būti užtikrinti tik esant veiksmingai sąveikai tarp kosmose bei jūroje ir žemėje esančios infrastruktūros. Norint išvengti konkurencijos iškraipymo ir skatinti pasrovinį paslaugų sektorių, būtina užtikrinti galimybę visapusiškai ir atvirai susipažinti su duomenimis. Aiškiai apibrėžti valstybių narių ir Sąjungos neskelbtini duomenys turi būti saugomi.

[1] Kosmine įranga teikiamomis paslaugomis bus galima, pavyzdžiui, užtikinti galimybę anksčiau pasinaudoti svarbia informacija, taip paliekant daugiau laiko priimti sprendimui ir parengti atsakomąsias priemones. Be to, jos suteiks galimybę lengviau pasaulio ir regionų lygiu paaiškinti įvykius ir staigius nukrypimus nuo normos.

1.8 EESRK atkreipia dėmesį į 150 mln. EUR paketą ir laiko jį pirmu žingsniu skatinant pritaikymus. Kad bendras įvertinimas būtų teigiamas, reikia išspręsi likusius klausimus. Norint užtikrinti, kad sistema sėkmingai įgyvendintų politikos tikslus, reikia toliau spręsti ir tikslinti klausimus, susijusius su galimu finansinių išteklių nepakankamumu, B kontrolinių palydovų, papildančių A kontrolinius palydovus, paleidimu bei Bendrijos biudžeto paskirstymu suinteresuotiesiems subjektams.

1.9 Būsimos kosmoso paslaugos apima platų svarbių, piliečių poreikius tiesiogiai atitinkančių sričių spektrą. Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja parengti ES komunikacijos strategiją, kurioje būtų informuojama visuomenė ir aiškinami būsimi Žemės stebėjimo privalumai, ypatingą dėmesį skiriant šios srities specialistų švietimui ir mokymui.

1.10 Žemės stebėjimui turėtų atsirasti vietos Lisabonos strategijoje po 2010 m.

2. **Europos kosmoso politikos vystymasis**

2.1 Sustiprėjusį susidomėjimą kosmosu iš esmės lėmė politinio ir ekonominio pobūdžio strateginės priežastys. Dėl klimato kaitos, aplinkos ir kosmoso tikslų, gyventojų saugumo bei papildomos saugos infrastruktūros sumetimais, ypač reikalingomis tampa praktinės kosmoso paslaugos.

2.2 Atsižvelgiant į visame pasaulyje besiplečiančią su kosmosu susijusią veiklą, kurią vykdo vis daugiau konkurentų ir partnerių, būtina parengti savarankišką Europos kosmoso politiką ir savarankiškai teikti paslaugas ([2]).

2.3 Atsižvelgdamas į Komisijos per pastarąjį dešimtmetį paskelbtas žaliąsias ir baltąsias knygas bei į 2003 m. pasirašytą Europos Komisijos ir Europos kosmoso agentūros pagrindų susitarimą, kurie buvo palankiai įvertinti, EESRK visiškai pritaria politikai, išdėstytai 2007 m. balandžio–gegužės mėn. Jungtinės kosmoso tarybos, Komisijos ir Europos kosmoso agentūros (EKA) dokumentuose ([3]). 2009 m. spalio mėn. Komisijos pirmininkas José Manuel Barroso pabrėžė kosmoso svarbą plačiam ES politikos sričių diapazonui ([4]).

2.4 EKA per ilgą laiką nuveikė įspūdingai daug. Greta mokslinių tyrimų, pasitelkiant kosmoso programas buvo įmanoma bendradarbiaujant su privačiomis bendrovėmis plėtoti praktines paslaugas. Praėjusiais metais EESRK padarė išvadą, kad EKA vykdoma „pramonės politika“ buvo sėkminga. Esant naujam darbo padalijimui tarp EKA ir Komisijos, pastaroji tampa visiškai atsakinga už projektų eksploatacinį etapą.

2.5 EESRK jau išreiškė savo viltis, kad Komisijos dalyvavimas formuojant politiką ir teikiant finansavimą turėtų sustiprinti viešojo ir privataus sektoriaus veiklą kosmoso sektoriuje.

2.6 Todėl Komisija pateikia pasiūlymą priimti reglamentą dėl Europos Žemės stebėjimo programos (GMES) ir jos pradinių praktinių veiksmų (2011–2013 m.) kaip tolesnį būtiną žingsnį įvykdant brandžios Europos kosmoso politikos reikalavimus.

2.7 GMES sustiprino Europos agentūrų ir viešojo ir privataus sektoriaus visoje Europoje susidomėjimą ir paskatino kurti programas.

2.8 Siekdamas užtikrinti veiksmingą galimų plataus masto GMES privalumų panaudojimą, praėjusiais metais EESRK pritarė idėjai Įmonių generaliniame direktorate įsteigti už koordinavimą atsakingą GMES biurą. Tokio koordinavimo labai reikia, nes į veiklą yra įtraukta nemažai generalinių direktoratų bei Septintoji bendroji programa (FP7).

2.9 Intensyvesnis koordinavimas Europos lygiu bei tarp Komisijos ir valstybių narių bus naudingas ir integraliam požiūriui valstybėse narėse, kurio joms dažnai trūksta. Be to, taip galima padidinti susidomėjimą ir pagerinti „kosmoso“ įvaizdį, susiejant kosmosą su konkrečiomis piliečiams skirtomis paslaugomis.

3. **Reglamentas**

3.1 Greta GMES mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros – sričių, kuriose Komisija, EKA ir valstybės narės yra partnerės, – Komisija daug dėmesio skirs sritims, kuriose Bendrijos veiksmai sukurs aiškią pridėtinę vertę.

3.2 Šiame reglamente numatomi didesnio masto praktiniai GMES veiksmai. Kadangi tai yra naujas žingsnis naujai kuriamoje sistemoje, rengiant programą (įskaitant ir prioritetų atranką ir valdymą) buvo plačiai konsultuojamasi su visais suinteresuotaisiais subjektais, GMES koordinatoriais valstybėse narėse, (galimais) vartotojais ir pramone.

3.3 Reglamentas dėl Europos Žemės stebėjimo programos sukuria GMES programos teisinį pagrindą ir numato pradinių praktinių veiksmų (2011–20103 m.) finansavimą ES lėšomis, iš Komisijos biudžeto skiriant 107 mln. EUR ir dar 43 mln. EUR iš FP7 lėšų, taigi iš viso 150 mln. EUR, kol bus pasiektas susitarimas dėl daugiamečio (2013–2020 m.) ES biudžeto ([5]).

([2]) Šiuo atveju vertėtų atkreipti dėmesį į globalios Žemės stebėjimo sistemų sistemą (GEOSS). Per GMES Europa ketina atlikti labai svarbų vaidmenį GEOSS veikloje.

([3]) OL C 162, 2008 6 25, p. 24.

([4]) Komisijos pirmininko įžanginė kalba 2009 m. spalio 15–16 d. Briuselyje vykusioje konferencijoje „The ambitions of Europe in Space, new opportunities for European enterprises and civil society“.

([5]) Į šiuos skaičius neįeina 1,4 mln. EUR, numatytų kosmoso projektams pagal FP7.

3.4 Numatoma imtis veiksmų penkiose srityse. 2011–2013 m. daugiausia dėmesio bus skiriama reagavimo į ekstremalias situacijas ir žemės paviršiaus stebėsenos paslaugoms ([6]).

3.5 Pradinius veiksmus administruos Komisija įgyvendindama visas ES GMES priemones, tai apims taip pat ES mokslinių tyrimų veiklą ir GMES partnerių veiklą. Ši sistema turi būti atskirta nuo GMES kosmoso komponento techninio įgyvendinimo lygmens, kuris bus patikėtas EKA.

3.6 Konsultacijos atskleidė ne tik bendrą suinteresuotųjų šalių sutarimą, bet ir didelį patikimų ir tikslių duomenų poreikį.

3.6.1 Kai kuriems vartotojams, pavyzdžiui, akademinėms bendruomenėms, nacionalinės ir regionų valdžios institucijoms ir saugos tarnyboms labai reikia patikimų duomenų, kartais tai yra ypatingos svarbos klausimas.

3.6.2 Patikimi ir tęstiniai duomenys yra būtina sąlyga toliau plėtoti Žemės stebėjimo rinkas Europoje, kurias visų pirma plėtoja pasrovinis paslaugų sektorius, taigi ir siekiant skatinti ekonomikos augimą ir kurti darbo vietas ([7]).

3.7 Jei kalbėtume apie subsidiarumą, verta pažymėti, kad iš bendro įvertinimo aiškiai matyti, kad norint teikti šiame reglamente numatytas paslaugas, būtina Europos lygiu sutelkti valstybių narių sukauptas žinias, sudarant masto ekonomijos galimybę bei leidžiant veiksmingai įgyvendinti ES aplinkos teisės aktus ([8]).

4. **Bendrosios pastabos**

4.1 EESRK palankiai vertina reglamente dėl Europos Žemės stebėjimo programos numatytus pradinius veiksmus, kurie papildo jau egzistuojančias mokslinių tyrimų programas, paslaugas ir kitus veiksmus ir yra strateginis žingsnis pirmyn.

4.2 Pradėdamos įgyvendinti GMES, Komisija ir EKA inicijavo civilinio praktinio palydovų naudojimo programą, kuri dėl savo meteorologinio pritaikymo yra unikali visame pasaulyje, atsižvelgiant į jos mastą ir gylį. Tvariai plėtojant ir įgyvendinant GMES, bus sukurta galimybė Europos pramonei užimti vieną svarbiausių pozicijų pasaulyje.

4.3 Išsamios konsultacijos su visais suinteresuotaisiais subjektais ir poveikio vertinimas pademonstravo bendrą sutarimą dėl programos tikslų ir būsimų galimybių. Keletas pagal užsakymą atliktų tyrimų atskleidė panašius viešajam ir privačiam sektoriui tenkančius GMES privalumus ir didėjančias galimybes ([9]).

4.4 Naujų praktinių veiksmų naudą, kurios tikisi platus viešojo ir privataus sektoriaus suinteresuotųjų subjektų ratas ir EESRK, galima apibendrinti taip:

— strateginiu požiūriu Europos GMES atspindi didėjančią europinę ir tarptautinę ES atsakomybę bei ilgalaikį poveikį Europos ir pasaulio reikalams,

— laiku ir specialiai parengta ir kosmoso priemonėmis paremta informacija padės Komisijai, valstybėms narėms ir regionams tiksliau įgyvendinti esamas programas,

— bus galima tiksliau parengti (naujas) politikos koncepcijas,

— pasitelkiant kosmoso priemonėmis paremtą informaciją bus galima labai patobulinti su kosmosu nesusijusius praktinius veiksmus suderinant žinias ir plečiant duomenų rinkimą ([10]),

— nauja informacija sukurs papildomą vertę Europos agentūroms, pavyzdžiui, Europos aplinkos agentūrai ir Europos gynybos agentūrai,

— didelės galimybės privačiame pasroviniame paslaugų sektoriuje,

— naujos paslaugos, kurių reikalauja nacionalinės valdžios institucijos ir agentūros bus naudingos piliečiams aplinkos ir saugumo srityse, jomis paremti pažangūs sprendimai leis sutaupyti lėšų ir skatins augimą,

— tarptautinėse derybose, pavyzdžiui, dėl klimato kaitos ir susitarimuose dėl geresnės stebėsenos ES turės daugiau žinių,

— konkrečios tarnybos, naudojančios specialiai parengtą informaciją, rems ES politiką besivystančiose šalyse.

4.5 Tikimasi sulaukti teigiamo sąnaudų ir gauto pelno rezultato: palyginti nedidelė apyvarta atneš didelės naudos.

4.6 EKA programų įgyvendinimo laikotarpis yra treji metai. Taryba turėtų nustatyti ilgalaikius ES įsipareigojimus laikotarpiui po 2013 m. Labai svarbus vaidmuo tenka veiksmų programų tęstinumui. Ilgalaikis planavimas yra lemiamas, norint užtikrinti GMES naudą vešiesiems tikslams ir tarnyboms. Tai taip pat pagrindinė priežastis skatinant pasrovinį paslaugų sektorių vystyti paslaugas.

([6]) Žr. Reglamento 3 straipsnį.

([7]) Žr. Reglamento 8 straipsnį.

([8]) Taip pat žr. Reglamento 4 straipsnio 3 dalį.

([9]) Žr. taip pat *PriceWaterhouseCooper* parengtą *Socio-Economic Benefits Analysis of GMES*, 2006 m. spalio mėn., EP parengtą tyrimą *EU Space Policy and its potential for EU industrial sector competitiveness*, 2007 m. ir „Ecorys ir kiti“ parengtą *Study on the competitiveness of the GMES downstream sector*, 2008 m. lapkričio mėn.

([10]) Pavyzdžiai gali būti *TERRAFIRMA*, informavimo apie žemės drebėjimo pavojų tarnyba, pavyzdžiui, pakrančių ir žemės drebėjimų teritorijose; *PROMOTE*, oro kokybės tarnyba; *MY OCEAN*, vandenyno stebėjimo ir prognozavimo tarnyba; *SAFER*, atsako į ekstremalias situacijas tarnyba.

4.7 Be to, labai svarbu visoms suinteresuotoms šalims užtikrinti nuolatinę, patikimą, visapusišką ir atvirą galimybę naudotis informacija.

4.8 Norint užtikrinti tvarią kosmoso politiką visoje Europoje būtina didinti visuomenės informuotumą. Norint užtikrinti visuomenės paramą būtina nedelsiant parengti ES komunikacijos strategiją, kurioje būtų paaiškinta būsima kosmoso paslaugų nauda visuomenei ir piliečiams.

4.9 Tuo pačiu EESRK pabrėžia, kad būtina skirti ypatingą dėmesį šios srities specialistų švietimui ir mokymui.

5. **Valdymas**

5.1 Kadangi pradiniais veiksmais bus nustatoma sistema jų vėlesniam išplėtimui, nuo pat pradžių reikia užtikrinti tinkamą administravimą ir valdymą. Valdymas yra daugiausia susijęs su toliau išvardytais punktais.

5.1.1 Dėl suprantamų priežasčių „kosmosas“ ilgą laiką buvo gana izoliuota ES politika, tačiau dabar ji turėtų būti visiškai pripažinta kaip pilnateisė Bendrijos politika. Kosmoso klausimas puikiai dera su Lisabonos strategija po 2010 m. ([11])

5.2 Visi su kosmoso politikos priemonėmis susiję Komisijos generaliniai direktoratai turėtų veiksmingai koordinuoti savo veiklą, kad būtų išvengta dubliavimosi, ir numatyti tikslinius veiksmus, jei Žemės stebėjimo programoje dalyvauja bent vienas direktoratas.

5.3 Europos agentūros ir generaliniai direktoratai (mokslinių tyrimų, aplinkos, žemės ūkio, teisingumo ir vidaus reikalų, sveikatos ir vartotojų apsaugos, plėtros, prekybos ir išorės santykių) šioje veikloje turi dalyvauti dėl dar dviejų priežasčių:

— kad teiktų tikslią informaciją, kuria remiantis būtų galima pradėti teikti paslaugas, naudojant palydovus,

— kad būtų galima sėkmingai pasinaudoti suteiktų paslaugų rezultatais.

5.4 Gerai suderintas požiūris pačioje Komisijoje ir jos veikloje taip pat užtikrins nuoseklumą ir sąveiką tarp Žemės stebėjimo programos ir kitų kosmoso programų, pavyzdžiui, telekomunikacijų ir transporto.

5.5 Veiksmingas koordinavimas yra būtinas dėl didelio nacionalinių veiklos vykdytojų skaičiaus, kurie vienodai dalyvauja renkant informaciją.

5.6 Palydovai, automatinės matavimo stotys ir internetas teikia vis daugiau galimybių stebėti aplinkos pokyčius realiuoju laiku. Matuojant aplinkos kokybę pagal „BVP ir kiti rodikliai“ ([12]) GMES gali prisidėti sudarydama galimybes įgyvendinti „Sprendimų priėmimą remiantis beveik tikralaike informacija“.

5.7 Dėl augančio palydovų skaičiaus būtina rūpestingai valdyti kosminės erdvės priemones, kad būtų išvengta susidūrimų kosmose, kurie lemtų labai nepageidaujamą kosmoso užteršimą ir skeveldras.

6. **Konkretūs klausimai**

6.1 Lyginant su kosmosu susijusiomis rinkomis apskritai, žemės stebėjimas yra gana maža rinka. 2005 m. pajamos pasaulyje sudarė 1,3 mlrd. EUR, įskaitant 0,4 mlrd. EUR Europoje, kurių pusė buvo susijusi su meteorologiniais pritaikymais.

6.2 Pirminis žemės stebėjimo sektorius daugiausia yra institucinio pobūdžio ir priklauso nuo valstybės finansavimo. Atsirandantys komerciniai stebėjimo palydovai yra kuriami viešųjų ir privačių partneryščių pagrindu ir vis dar yra priklausomi nuo valstybės finansavimo.

6.3 *Esminis elementas yra duomenys*

6.3.1 EESRK pabrėžia, kad kuriant vienodas sąlygas viešojo ir privataus sektoriaus subjektams bei skatinant vis dar silpną privatų sektorių, būtina sąlyga yra galimybė visapusiškai ir atvirai naudotis duomenimis.

6.3.2 Nuolatinis duomenų teikimas yra nepaprastai svarbus užtikrinant perspektyvaus pasrovinio paslaugų sektoriaus vystymąsi. Su tuo susijęs netikrumas šiai rinkai reikštų didelį žingsnį atgal, nes būtų daromos prielaidos, kad reikalinga infrastruktūra neatitinka jai keliamų lūkesčių.

6.3.3 Pramonės atsiliepimai apie pirmuosius GMES skirtus praktinius palydovus – A kontrolinius palydovus – yra vienareikšmiškai teigiami ([13]). Tačiau norint užtikrinti optimalias sąlygas reikia skirti ypatingą dėmesį dabartinei kosmose esančios infrastruktūros pagalba gautų duomenų atsisiuntimo grandinei.

6.3.4 Lygiai taip pat siekiant tvarumo tikslų svarbūs yra planuojami B kontroliniai palydovai, kurie turi pakeisti A kontrolinius palydovus, kurių eksploatavimo laikas baigiasi, bei užtikrinti paslaugų tęstinumą sugedus palydovui. B kontrolių palydovų finansavimas vis dar neaiškus. Jį būtina užtikrinti.

([11]) Žr. 4 išnašą.

([12]) Žr. EK komunikatą „BVP ir kiti rodikliai pažangai kintančiame pasaulyje vertinti“, COM(2009) 433 galutinis.

([13]) Žr. Pramonės informacijos diena GMES *Sentinel* duomenų politikos tema, 2009 m. rugsėjo 11 d., Briuselis.

6.3.5 Norint užtikrinti paslaugų tęstinumą arba naujų paslaugų plėtojimą, būtina kuo greičiau – po konsultacijų – pasroviniam paslaugų sektoriui išaiškinti būsimą mokesčių už naudojimąsi duomenimis sistemą.

6.4 *Finansinės sąlygos*

6.4.1 Finansiniai ištekliai pradiniams veiksmams finansuoti 2011–2013 m. sudaro 150 mln. EUR, t. y. 43 mln. EUR pagal FP7 ir 107 mln. EUR iš Komisijos biudžeto. EESRK ragina paaiškinti keletą neužbaigtų svarstyti klausimų.

6.4.2 Suinteresuotosios šalys turi būti tikros dėl 107 mln. EUR finansinio paketo, kuris turi būti skirtas finansavimui arba kreditui. Reikia paaiškinti dalyvavimo taisykles. Ar asocijuotos šalys laikomos potencialiomis subsidijų arba kontraktų gavėjomis?

6.4.3 Atsižvelgiant į numatytus rezultatus, atrodo, kad 150 mln. EUR nepakaks. Visų pirma, Europos kosmoso agentūroje ir EADS vyrauja nuomonė, kad norint, kad antžeminiai stebėjimo įrenginiai atitiktų reikalavimus, neišvengiamai būtina skirti dar 30 mln. EUR pagal FP7. Be to, neaišku, kokiomis lėšomis bus finansuojama 2013 m., nors ES 2013–2020 m. biudžeto asignavimai jau tarsi užtikrinti.

6.4.4 Trečioji susirūpinimą kelianti sritis yra numatomas B kontrolinių palydovų paleidimas, kadangi jo finansavimas dar nenumatytas biudžete, todėl šis klausimas dar nėra išspręstas ([14]).

6.4.5 Kitas iššūkis yra gretimų jūros, atmosferos ir saugumo stebėsenos paslaugų finansavimas. Šis klausimas turėjo būti išspręstas tuo pačiu metu, kaip ir klausimas dėl Žemės paviršiaus stebėjimo bei reagavimo į ekstremalias situacijų paslaugų finansavimo. EESRK teigiamai vertintų nuostatas, susijusias su šių paslaugų finansavimu ir FP7 ir FP8 bei Europos Komisijos generalinių direktoratų, ypač Aplinkos generalinio direktorato dalyvavimu. Toks paaiškinimas yra labai svarbus į pasroviniam paslaugų sektoriui.

6.4.6 Papildomai reikalingos finansinės išlaidos nebūtinai turi būti dengiamos vien ES biudžeto lėšomis. Gali būti ir kiti lėšų šaltiniai, pavyzdžiui, EKA arba valstybių narių lėšos.

6.5 *Pasrovinis sektorius*

6.5.1 Šiuo metu Žemės stebėjimo pasrovinis paslaugų sektorius – plėtojamas sektorius – yra mažas ir susiskaldęs, apimantis apie 150 įmonių. 2006 m. jame dirbo apie 3 000 žmonių. Bendros metinės pajamos 2006 m. Europoje buvo 250–300 mln. EUR. Iš viešojo sektoriaus gautos pajamos sudarė apie 150 mln. EUR. Didžioji dalis klientų yra valdžios institucijos ir agentūros. Pelnas yra kintantis. JAV pramonė yra nuo dviejų iki trijų kartų didesnė už Europos pramonę. Jos augimo rodikliai taip pat aukštesni ([15]).

6.5.2 Jau pradėtas pageidaujamas pasrovinio paslaugų sektoriaus veiklos branduolių kūrimas.

6.5.3 Ilgalaikiai EKA ir pramonės santykiai, nepaisant riboto atliktos veiklos masto, daugiausia dėmesio skyrė EKA, kaip tarpininkės teikiant paslaugas kompetencijai. Tai lėmė sėkmingą pramonės politikos kūrimą.

6.5.4 Kadangi atsakomybė už taikomąsias programas bus iš EKA perkelta Komisijai, EESRK ragina Komisijos tarnybose užtikrinti panašią techninę, su pramone susijusią kompetenciją.

6.5.5 Būsimoje programoje aiškiai orientuojamasi į MVĮ dalyvavimą. EESRK nuomone, tai labai svarbu. Šiuo klausimu EESRK pabrėžtų du aspektus:

6.5.5.1 25 mln. EUR biudžeto projektams reikia didesnių įmonių dalyvavimo. EKA labai aktyviai siekia MVĮ dalyvavimo. To paties požiūrio turėtų laikytis ir Komisija.

6.5.5.2 MVĮ turėtų būti kviečiamos vienodomis sąlygomis tapti pagrindiniais rangovais mažesniuose projektuose.

6.5.6 Konkursiniuose projektuose, susijusiuose su 150 mln. EUR paketu 2011–2013 m., Komisija turėtų kruopščiai tikrinti galimą konkurencijos iškreipimą iš viešųjų subjektų pusės, galintį atsirasti vertinant konsultantus. Šiuo metu dažnai trūksta aiškumo apie viešojo sektoriaus, kaip pagrindinio paslaugų vartotojo, vaidmenį.

6.5.7 Kadangi GMES tikslas yra inovacinių geografinės informacijos paslaugų kūrimas, ši programa turi pasiekti visus pramonės veikėjus. Pastebima tendencija daugiausia įtraukti pramones, kurios jau yra susijusios su kosmosu. Tačiau EESRK pabrėžia, kad siekiant tvarios GMES ateities, reikia užtikrinti visos geografinės informacijos paslaugų pramonės veikėjų, susijusių ir nesusijusių su kosmosu, dalyvavimą.

6.5.8 EESRK teigiamai vertina finansinės paramos teikimą privačių įmonių projektams, siekiant kompensuoti šio strateginio ir dideles galimybes turinčio sektoriaus rinkos trūkumus.

6.5.9 Šiuo metu su kosmosu susijusi veikla yra daugiausiai vykdoma vienoje ES dalyje. Atsižvelgiant į dabartines galimybes, galima ir reikia naujose valstybėse narėse skatinti tolesnę pasrovinio paslaugų sektoriaus plėtrą.

([14]) Kontrolinius palydovus B kuria EKA, tačiau veiklos sąnaudas turėtų dengti Komisija. Pagal EADS skaičiavimus, tai sudarys 165 mln. EUR.

([15]) Tikslesnei ir išsamesnei analizei žr. 9 išnašoje nurodytus tyrimus.

6.5.10 EESRK mano, kad šios srities specialistų skaičiaus mažinimas kelia ypatingą susirūpinimą. Šią tendenciją reikėtų pakeisti. Kad pramonė galėtų visapusiškai pasinaudoti teikiamomis galimybėmis, būtina parengti sustiprintas švietimo ir mokymo programas, skirtas būsimiems naudotojams iš viešojo sektoriaus bei pažangias technologijas taikančiam pasroviniam paslaugų sektoriui.

6.6 *Saugumas*

6.6.1 Atsižvelgiant į tai, kad „kosmoso“ klausimus „nacionalinio saugumo“ tikslais atskirai tvarkė EKA, 2004 m. Europos Komisijos ir EKA susitarimas ir 2007 m. gegužės mėn. Tarybos rezoliucija buvo esminis pokytis šioje srityje. EESRK palankiai vertina dėmesį, skirtą GMES duomenų ir informacijos naudojimui piliečių saugumo tikslams ir duomenų politikai, kuria siekiama užtikrinti saugų ypatingų kategorijų duomenų vartojimą Komisijoje, Europos agentūrose ir valstybėse narėse.

6.6.2 EESRK teigiamai vertina sustiprintą GMES ir Europos gynybos agentūros bendradarbiavimą, kuris užtikrins ryšius tarp GMES duomenų politikos ir pritaikymų su numatomu Europos saugumo pajėgumų planavimu ir būsimais susijusiais reikalavimais.

6.6.3 EESRK visapusiškai pritaria numatomam „dvejopo naudojimo“ (arba civilinės saugos) požiūriui, derinant mokslinį ir į saugumą orientuotą naudojimą kaip strateginį GMES veiksmų planą. Toks požiūris yra labai svarbus, atsižvelgiant į artimiausius, vidutinio laikotarpio ir ilgalaikius iššūkius gerinant Europos pajėgumus tokiose srityse, kaip antai jūrų aplinkos priežiūra, žemės paviršiaus ir pasienio stebėjimas, įskaitant nelegalios migracijos organizacijų stebėjimą ([16]), kontrabandos ir prekybos narkotikais kontrolės stebėjimą ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą bei kovą su ginklų platinimu.

2010 m. sausio 20 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Mario SEPI

([16]) Glaudžiai bendradarbiaujant su ES išorės sienų priežiūros agentūra Frontex.